

ΑΡΤΟΥΡΟ
ΠΕΡΕΘ-ΡΕΒΕΡΤΕ

ο Ιταλός

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΙΤΙΝΑ ΣΠΕΡΕΛΑΚΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΑΡΤΟΥΡΟ ΠΕΡΕΘ-ΡΕΒΕΡΤΕ

Ο Ιταλός

μυθιστόρημα

*Μετάφραση από τα ισπανικά
Τιτίνα Σπερελάκη*

«Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.»

Εκδόσεις Πατάκη – Ξένη λογοτεχνία

Σύγχρονη ξένη λογοτεχνία – 599

Αρτούρο Πέρεθ-Ρεβέρτε, *Ο Ιταλός*

Arturo Pérez-Reverte, *El Italiano*

Μετάφραση: Τιτίνα Σπερελάκη

Υπεύθυνη έκδοσης: Σταύρη Ιωαννίδου

Διορθώσεις-Επιμέλεια: Αχιλλέας Χρηστίδης

Σελιδοποίηση: Αλέξιος Μάστορης

Η φωτογραφία εξωφύλλου παραχωρήθηκε στη Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ, 2023

Copyright® Arturo Pérez-Reverte, 2021

Copyright® για το σκίτσο της σελ. 465 Augusto Ferrer-Dalmau, 2021

Copyright® για τους χάρτες Ricardo Sánchez Rodríguez, 2021

Copyright® για την ελληνική γλώσσα, Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ

(Εκδόσεις Πατάκη), 2022

Πρώτη έκδοση στην ισπανική γλώσσα από τις εκδόσεις Alfaguara/Penguin

Random House Grupo Editorial, S.A.U., Βαρκελώνη 2021

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη,

Αθήνα, Δεκέμβριος 2023

KET Ε535 ΚΕΠ 777/23

ISBN 978-618-07-0661-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ, ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ),

570 09 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Ένα βενετσιάνικο αίνιγμα [21]
2. Οι άντρες του τελευταίου τέταρτου
του φεγγαριού [53]
3. Το βιβλιοπωλείο της Λάιν Γουόλ Ρόουντ [88]
4. Σκιές στον κόλπο [123]
5. Προκλήσεις και εκδικήσεις [163]
6. Το δωμάτιο 246 [195]
7. Τα τρένα του γιατρού Θόκας [229]
8. Το φάρμακο του ξιφία [263]
9. Μνησικακίες παλιών θεών [296]
10. Μια απλή τυπική διαδικασία [328]
11. Βρεγμένο δέρμα, καυτό σίδερο [369]
12. Η προβλήτα του Άνθρακα [402]
13. Η τελευταία πράξη [428]
14. Επίλογος [461]

Μεταξύ 1942 και 1943, στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, ιταλικά πολεμικά σκάφη βύθισαν ή προκάλεσαν ζημιές σε δεκατέσσερα συμμαχικά πλοία στο Γιβραλτάρ και στον κόλπο του Αλχεθίρας. Το μυθιστόρημα αυτό είναι εμπνευσμένο από αυτά τα πραγματικά γεγονότα. Μόνο τα πρόσωπα και ορισμένες καταστάσεις είναι φανταστικά.

Ο ΣΚΥΛΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕ πρώτος. Έτρεξε προς την παραλία και έμεινε να οσμίζεται και να κουνάει την ουρά του γρυλίζοντας σιγανά δίπλα στον μαύρο όγκο, ακίνητο ανάμεσα στην άμμο και στο σεντεφένιο νερό, που καθρέφτιζε το πρώτο φως της μέρας. Ο ήλιος δεν είχε ξεπεράσει ακόμα τη σκοτεινή σκιά του Βράχου, προβάλλοντάς τη στην επιφάνεια του κόλπου, σιωπηλού και ήρεμου σαν καθρέφτη, διάσπαρτου από τα αγκυροβολημένα πλοία που οι πλώρες τους έδειχναν προς τον νότο. Ο ουρανός ήταν αχνογάλαζος, ανέφελος, σημαδεμένος μόνο από μια στήλη καπνού που ανέβαινε κοντά στην μπούκα του λιμανιού· εκεί όπου ένα πλοίο είχε γίνει στη διάρκεια της νύχτας στόχος ενός υποβρυχίου ή μιας αεροπορικής επίθεσης και καιγόταν από τα χαράματα.

«Άργο...! Έλα εδώ, Άργο!»

Ήταν ένας άντρας. Το διαπίστωσε όταν πλησίασε, ενώ ο σκύλος έτρεχε ανάμεσα σ' εκείνη και στον ακίνητο όγκο, σαν να την προσκαλούσε περιχαρής να μοιραστεί το εύρημα. Ένας άντρας ντυμένος με μαύρο καουτσούκ, βρεγμένο και γυαλιστερό. Ήταν πεσμένος μπρούμυτα στην

παραλία, με το πρόσωπο και τον κορμό μέσα στην άμμο και τα πόδια ακόμα στο νερό, σαν να είχε συρθεί μέχρι εκεί ή σαν να τον είχε αποθέσει η παλίρροια. Στη ζώνη του ήταν στερεωμένο με ιμάντες ένα μαχαίρι, στον αριστερό καρπό δύο παράξενα μεγάλα ρολόγια, και στον δεξιό ένα τρίτο. Οι δείκτες του ενός έδειχναν επτά και σαράντα τρία.

Γονάτισε δίπλα του στην υγρή άμμο και άγγιξε το κεφάλι του: είχε μαύρα μαλλιά, κομμένα πολύ κοντά. Στο στήθος του κρεμόταν μια λαστιχένια μάσκα και μια παράξενη συσκευή με δύο μεταλλικούς κυλίνδρους. Αιμορραγούσε από τη μύτη και τ' αυτιά και σίγουρα ήταν νεκρός. Θυμήθηκε τις νυχτερινές εκρήξεις, τα πυρά της αντιαεροπορικής άμυνας που είχαν φωτίσει τον ουρανό και το καμένο πλοίο, και προς στιγμινή σκέφτηκε πως μπορεί να επρόκειτο για ναυτικό. Αμέσως όμως κατάλαβε ότι ο άνθρωπος εκείνος δεν ερχόταν από κάποιο από τα αγκυροβλημένα στον κόλπο πλοία, αλλά από την ίδια τη θάλασσα. Ή από τον ουρανό. Ήταν αεροπόρος, ή μέλος του πληρώματος κάποιου υποβρυχίου. Ίσως ένας από τους Γερμανούς ή τους Ιταλούς που εδώ και δύο χρόνια εξαπέλυαν επιθέσεις κατά του Γιβραλτάρ. Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ της Ισπανίας και της βρετανικής αποικίας απείχε μόνο τρία χιλιόμετρα από εκεί, αν ακολουθούσε κανείς την παραλία προς τα ανατολικά.

Ετοιμαζόταν να σηκωθεί για να ειδοποιήσει την Πολιτοφυλακή—υπήρχε ένας σταθμός εκεί κοντά στην ενδοχώρα, στη στρατιωτική ζώνη του Στρατοπέδου—, όταν της φάνηκε πως τον άκουσε να αναπνέει. Έτσι, έσκυψε πάλι πάνω του, πλησιάζοντας δύο δάχτυλα στο στόμα και στον λαιμό του, και τότε αισθάνθηκε μια ελαφριά ανάσα και τον πολύ αδύναμο χτύπο του παλμού στην αρτηρία. Κοίταξε

ολόγυρα σαστισμένη, φάχνοντας για βοήθεια. Η παραλία ήταν έρημη: από τη μια πλευρά η καμπύλη της άμμου, που έφτανε μέχρι το χωριό Λα Λίνεα και τα σύνορα, κι από την άλλη τα μακρινά και αραιά σπιτάκια των ψαράδων του Πουέντε Μαγιόργα, που εκείνη την ώρα ψάρευαν στον κόλπο. Δεν φαινόταν ψυχή. Το πιο κοντινό κτίριο ήταν το σπίτι της, καμιά εκατοστή βήματα από την παραλία: ένα μικρό μονώροφο οίκημα, τριγυρισμένο από φοίνικες και μπουκαμβίλιες.

Αποφάσισε να πάει τον άντρα εκεί για να του προσφέρει βοήθεια προτού ειδοποιήσει τις Αρχές. Και η απόφαση αυτή άλλαξε τη ζωή της.

Ένα βενετσιάνικο αίνιγμα

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ ήταν Olterra, κι αυτό έπρεπε να με είχε βάλει σε υποψίες· όμως τον χειμώνα του 1981, όπως και πολλοί άλλοι, αγνοούσα τα πάντα γύρω από εκείνο το μυστήριο.

Είχα σταματήσει κατά τύχη μπροστά στη βιτρίνα ενώ περπατούσα στην οδό Κορφού, ανάμεσα στην Ακαντέμια και στη Σαλούτε, επειδή ένα βιβλίο μου είχε τραβήξει την προσοχή. Ήταν το *La Gondola* του Καργκασάκι. Υπήρχαν δύο αντίτυπα στη βιτρίνα, το ένα ανοιγμένο σε μια σελίδα με ένα λεπτομερές σχέδιο αυτού του σκάφους. Πάντα με ενδιέφερε η ναυπηγική, οπότε μπήκα στο βιβλιοπωλείο, που ήταν μικρό, άνετο, ζεστό χάρη σε μια σόμπα βουτανίου, με ένα μεγάλο παράθυρο στο πίσω μέρος, που έβλεπε σε ένα κανάλι με ξεφτισμένους τοίχους και πόρτες φαγωμένες από το νερό. Τους πελάτες εξυπηρετούσε μια κυρία μεγάλης ηλικίας, με ελκυστικό πρόσωπο και λευκά μαλλιά μαζεμένα στον αυχένα, που διάβαζε καθισμένη σε μια καρέκλα με ένα κομφό σάλι στους ώμους. Ένα λαμπραντόρ λαγοκοιμόταν στο χαλί, στα πόδια της. Χαιρετηθήκαμε, τη ρώτησα για το βιβλίο και μου έφερε ένα από εκείνα που ήταν εκτε-

θειμένα στη βιτρίνα. Αφού το ξεφύλλισα λίγο, το έβαλα στην άκρη για να το πάρω και κοίταξα άλλα. Υπήρχαν πολλά με ναυτικά θέματα, οπότε ασχολήθηκα με αυτά. Ενόσω το έκανα, πρόσεξα τις φωτογραφίες στον τοίχο.

Ήταν δύο, σε κορνίζες με τζάμι. Η πιο μικρή απεικόνιζε ένα ζευγάρι μεσήλικες που χαμογελούσαν στον φακό, ενώ ο άντρας, με ώριμη αλλά ωραία όψη, είχε περασμένο το χέρι του γύρω από τη μέση της γυναίκας. Αφού την παρατήρησα λίγο, αντιλήφθηκα ότι η γυναίκα ήταν η ίδια η βιβλιοπώλισσα, δέκα με δεκαπέντε χρόνια πριν. Στην άλλη φωτογραφία, μεγαλύτερου μεγέθους αν και χειρότερης ποιότητας και πιο παλιά, εικονίζονταν δύο άντρες: ο ένας ντυμένος με φόρμα αγγαρείας και ναυτικό σκούφο, και ο άλλος με κοντό παντελόνι και μακό μπλουζάκι, που πόζαραν δίπλα σε κάτι σαν τορπίλη τοποθετημένη στην κουβέρτα ενός υποβρυχίου. Χαμογελούσαν και οι δύο, και αυτός με το κοντό παντελόνι είχε μεγάλη ομοιότητα με τον άντρα της άλλης φωτογραφίας, παρότι σ' αυτήν έδειχνε πολύ πιο νέος. Ωστόσο ήταν εύκολο να αναγνωρίσεις το ελκυστικό, συμπαθητικό χαμόγελο και τα πολύ κοντά μαύρα μαλλιά, που στην άλλη φωτογραφία ήταν πια γκριζαρισμένα και αραιά.

Η βιβλιοπώλισσα αντιλήφθηκε την περιέργειά μου γιατί, όταν γύρισα το βλέμμα μου, διαπίστωσα ότι με κοίταζε.

«Ενδιαφέρον» σχολίασα, περισσότερο από ευγένεια παρά για άλλο λόγο.

«Είστε Ισπανός;»

«Ναι».

Δεν είπε ότι κι εκείνη ήταν Ισπανίδα, ή τουλάχιστον όχι ακόμα. Εγώ, φυσικά, το αγνοούσα. Από την πρώτη στιγμή μου είχε φανεί βέρα Βενετσιάνα. Μιλούσαμε στα ιταλικά, και δεν αλλάξαμε γλώσσα παρά λίγο αργότερα.

«Τι σας φαίνεται ενδιαφέρον;» με ρώτησε.

Έδειξα τους άντρες δίπλα στην τορπίλη.

«Το μαϊάλε» είπα.

Με κοίταξε με περιέργεια, κάπως παραξενεμένη.

«Ξέρετε τι είναι το μαϊάλε;»

«Μόλις είδα ένα στο ναυτικό μουσείο, δίπλα στο Νεώριο».

Δεν ήταν μόνο αυτό. Είχα διαβάσει επίσης μερικά βιβλία και είχα δει κάποιες φωτογραφίες: Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος, επανδρωμένες τορπίλες με εκρηκτικές κεφαλές, υποβρύχιες επιθέσεις κατά της Αλεξάνδρειας και του Γιβραλτάρ. Ένας πόλεμος κρυφός και σιωπηλός.

«Σας ενδιαφέρει αυτό το θέμα;»

«Λιγάκι».

Συνέχισε να με παρατηρεί σκεπτική, και μετά σηκώθηκε για να φάξει σε ένα από τα ράφια. Όσο το έκανε, το σκυλί –ήταν θηλυκό– σηκώθηκε όρθιο, έκανε έναν κύκλο γύρω μου και ξάπλωσε πάλι αδιάφορα στην ίδια θέση. Τελικά η βιβλιοπώλισσα έφερε δύο τόμους. *All'ultimo quarto di luna* λεγόταν ο ένας – Στο τελευταίο τέταρτο του φεγγαριού. Ούτε ο άλλος τίτλος έμοιαζε αποκαλυπτικός: *Decima Flottiglia MAS** – Δέκατος Στολίσκος ΜΤΑ. Τα εξώφυλλα ήταν πιο σαφή. Το ένα απεικόνιζε μερικούς δύτες να κόβουν ένα υποβρύχιο δίχτυ· το άλλο, δύο άντρες που έπλεαν μισοβυθισμένοι πάνω σε μία από εκείνες τις επανδρωμένες τορπίλες.

Τα έβαλα στην άκρη μαζί με το βιβλίο για τις γόνδολες. Εξακολουθούσα να μελετάω τις φωτογραφίες στον τοίχο.

«Ωραίος άντρας» είπα.

* Decima Flottiglia Motoscafi Armati Siluranti: στολίσκος μηχανοκίνητων τορπιλακάτων του ιταλικού πολεμικού ναυτικού, ο οποίος δημιουργήθηκε από το φασιστικό καθεστώς κατά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο (1941-1943) και διέθετε μονάδα βατραχανθρώπων καταδρομέων. (Σ.τ.Μ.)

Η γυναίκα δεν κοίταξε τις φωτογραφίες, αλλά εμένα, σαν να υπολόγιζε μέχρι ποιο σημείο διαπίστωνα ότι υπήρχε σχέση μεταξύ τους. Μετά την είδα να κουνάει ελαφρά το κεφάλι της.

«Πράγματι» είπε στα ισπανικά.

Έμεινα κατάπληκτος από την τέλεια προφορά της.

«Με συγχωρείτε... Είμαστε συμπατριώτες;»

«Ήμασταν».

Εκείνος ο παρελθοντικός χρόνος μου κέντρισε το ενδιαφέρον.

«Ζείτε πολύ καιρό εδώ;»

«Τριάντα πέντε χρόνια».

«Τώρα καταλαβαίνω. Φαίνεστε γέννημα θρέμμα Ιταλίδα».

«Είναι μεγάλη ιστορία».

Είχα γυρίσει πάλι και κοίταξα τις φωτογραφίες. Τον άντρα που είχε το χέρι του γύρω από τη μέση της γυναίκας.

«Ζει ακόμα;»

«Όχι».

«Λυπάμαι».

Έμεινε σιωπηλή. Σήκωσε αργά το χέρι της για να αγγίξει τα μαζεμένα στον αυχένα μαλλιά, σε μια παράξενη κίνηση που μου φάνηκε σχεδόν κοκέτικη. Είχε γυρίσει επιτέλους προς τις φωτογραφίες με ένα γλυκό χαμόγελο, κι αυτό το χαμόγελο έμοιαζε να αμβλύνει τις ρυτίδες του προσώπου της, να το ξαναγιώνει.

«Πέθανε πριν από πέντε χρόνια» είπε.

Άγγιξα με το δάχτυλο το εξώφυλλο του ενός βιβλίου και μετά έδειξα τη φωτογραφία των δύο αντρών με το μαϊάλε.

«Ένας από αυτούς;»

Μετά βίαια ακουγόταν σαν ερώτηση, επειδή στην πραγματικότητα δεν ήταν. Η γυναίκα έγνεψε καταφατικά.

«Ήταν».

Ο τόνος της ήταν ήρεμος και κατηγορηματικός ταυτόχρονα. Και περιείχε κάποια περηφάνια, πρόσεξα. Ακόμα και πρόκληση. Θυμήθηκα τότε το όνομα του βιβλιοπωλείου.

«Τι σημαίνει Olterra;»

Χαμογέλασε ξανά. Εξακολουθούσε να κοιτάζει τις φωτογραφίες, ακίνητη. Έπειτα από ένα λεπτό ανασήκωσε τους ώμους σαν να ετοιμαζόταν να πει κάτι προφανές.

«Σημαίνει γενναίοι άντρες» απάντησε. «Στο τελευταίο τέταρτο του φεγγαριού».

Βγήκα από εκεί δεκαπέντε λεπτά αργότερα, με τα τρία βιβλία σε μια σακούλα, και προχώρησα αργά προς το κανάλι της Τζουντέκα. Ήταν μια από εκείνες τις πολύ κρύες χειμωνιάτικες βενετσιάνικες μέρες, με τον ουρανό ανέφελο πάνω από τη λιμνοθάλασσα, οπότε περπάτησα στην προβλήτα Τζάττερε απολαμβάνοντας τον ήλιο. Μόλις έφτασα στο ακρωτήριο του Τελωνείου, που εκείνη την εποχή ήταν ακόμα ένα μέρος όπου δεν σύχναζαν πολλοί περιπατητές, κάθισα στο έδαφος, με την πλάτη ακουμπισμένη στον τοίχο, και ξεφύλλισα τα βιβλία. Τότε δεν ήμουν συγγραφέας, ούτε σκόπευα να γίνω. Απλώς ένας νεαρός δημοσιογράφος, ρεπόρτερ ανάμεσα σε συνεχή ταξίδια, που του άρεσαν οι ιστορίες της θάλασσας και των ναυτικών. Και ήμουν σε διακοπές. Δεν υποψιάστηκα πως αυτό που διάβαζα ήταν η αρχή πολλών άλλων βιβλίων και μακροσκελών συζητήσεων. Το ξεκίνημα μιας περίπλοκης έρευνας πάνω σε πρόσωπα και δραματικά γεγονότα, η λύση ενός μυστηρίου και ο σπόρος ενός μυθιστορήματος που θα αργούσα σαράντα χρόνια να γράψω.

* * *

Έχουν περάσει δύο μήνες, αλλά η Ελένα Αρμπουές τον αναγνωρίζει αμέσως.

Κάθεται σε ένα τραπέζι στην πόρτα του μπαρ Europa του Αλχεθίρας και κουβεντιάζει με άλλους δύο άντρες: μαυρισμένος, σκούρα γυαλιά, τα μανίκια του άσπρου πουκαμίσου γυρισμένα στους πήχεις, μπλε παντελόνι με δερμάτινη ζώνη και πάνινα παπούτσια. Φαίνεται να συζητάει ζωηρά και χαμογελάει πολύ. Στη διάρκεια της σύνομιλης και μοναδικής προηγούμενης συνάντησής τους δεν πρόφτασε να τον δει να χαμογελάει: μια συμπαθητική λευκή πινελιά, που τώρα φωτίζει το μελαχρινό πρόσωπο με τη νότια κοψιά, ελκυστικό, ολοφάνερα μεσογειακό, που αυτή ξέρει ότι είναι ιταλικό, παρότι θα μπορούσε κάλλιστα να είναι ισπανικό, ελληνικό ή τούρκικο. Ένα τυπικό πλάσμα του νότου, γεννημένο ανάμεσα σε όχθες και άδεντρα, άνυδρα νησιά: λάδι, κόκκινο κρασί, κοκκινωπά δειλινά, ζεστά βάθη και σοφοί, κουρασμένοι θεοί. Καθώς τον κοιτάζει, αυτά της έρχονται στον νου. Επιπλέον, είναι ωραίος άντρας. Πολύ περισσότερο τώρα απ' ό,τι εκείνη τη μέρα, ωχρός και λερωμένος με αίμα. Τα μαλλιά του είναι κοντοκομμένα, όπως και την άλλη φορά, όταν τον έσυρε από την παραλία μέχρι το σπίτι της για να τον ξαπλώσει στο πάτωμα του μικρού σαλονιού που βλέπει στον κόλπο, αναίσθητο ακόμα, σκεπασμένο με άμμο, με τον Άργο να του γλείφει τα χέρια και το πρόσωπο, ζαρωμένα και ασπριδερά από την παρατεταμένη παραμονή στο νερό.

Ξέρει ακόμα και το όνομά του, αν ήταν αληθινό αυτό που αναγραφόταν στο βιβλιάριο ταυτότητας που βρήκε σε μια θήκη από μουσαμά όταν έκοψε με ένα ψαλίδι το πάνω μέρος της καουτσουκένιας στολής: Lombardo, Teseo.

Secondo Capo, Regia Marina* N. 355.876. Κάτω από το καουτσούκ φορούσε μια λεπτή μάλλινη γκριζογάλανη φόρμα, με ένα αστέρι σε κάθε πέτο και τρίαγωνιάδα σιρίτια στα μανίκια. Ιταλικό πολεμικό ναυτικό, χωρίς αμφιβολία. Είχε έρθει από τη θάλασσα, σίγουρα από κάποιο υποβρύχιο, για να επιτεθεί στα πλοία που ήταν αραγμένα στον κόλπο του Γιβραλτάρ και στο βόρειο τμήμα του κόλπου. Ένας βατραχάνθρωπος. Ένας δύτες του πολεμικού ναυτικού.

Εκείνο το ξημέρωμα δεν ήξερε και πολύ καλά τι έπρεπε να κάνει, οπότε αυτοσχέδιασε καθ' οδόν. Αφού του έβγαλε την καουτσουκένια στολή και άνοιξε τη φόρμα για να βεβαιωθεί ότι δεν είχε άλλα τραύματα, του έτριψε το στήθος και τα μπράτσα με οινόπνευμα για να τον ζεστάνει και μετά καθάρισε το αίμα από τ' αυτιά και τη μύτη. Περισσότερο από πληγές έδειχνε να προέρχεται από ένα χτύπημα στο κεφάλι, παρότι δεν ήταν ορατό κανένα αιμάτωμα. Θυμήθηκε τους ήχους και το σκάφος που είχε καεί στη διάρκεια της νύχτας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η βλάβη οφειλόταν σε κάποιου είδους εσωτερική διάσειση. Ίσως σε ένα κρουστικό κύμα που είχε μεταδοθεί μέσω της ίδιας της θάλασσας. Ή στην έκρηξη μιας από τις ίδιες του τις βόμβες.

Όπως και να είχε, ο άντρας εκείνος ξαναβρήκε τις αισθήσεις του. Η Ελένα είχε ξανακλείσει το μπουκάλι με το οινόπνευμα, όταν, γυρίζοντας να ξανακοιτάξει, είδε ότι είχε ανοίξει τα βλέφαρά του και την κοίταζε με πράσινα και θολά μάτια, που ο κερατοειδής τους είχε γεμίσει αίμα. Όταν του είπε ότι θα πήγαινε να φέρει γιατρό, αυτός συ-

* Λομπάρντο, Τεζέο. Κελευστής Ναυτικής Διοίκησης, όπως λεγόταν το πολεμικό ναυτικό του Βασιλείου της Ιταλίας μέχρι το 1946. (Σ.τ.Μ.)

νέχισε να κρατάει τα μάτια του καρφωμένα πάνω της, σαν να μην καταλάβαινε τα λόγια της ή το νόημά τους, και μερικές στιγμές αργότερα κούνησε αδύναμα το κεφάλι δεξιά αριστερά. Χρειάστηκε να πλησιάσει στα χείλη του για να ακούσει αυτό που είπε στη συνέχεια: μερικές λέξεις και έναν αριθμό τηλεφώνου, που προφέρθηκαν με έναν ξέπνοο αναστεναγμό. Τηλέφωνο, παρακαλώ. Αυτό είπε. Παρακαλώ. Το είπε στα ισπανικά, με ελαφριά προφορά από τη δική του γλώσσα. Τηλέφωνο, επανέλαβε, και έναν αριθμό, 3568. Και λιποθύμησε ξανά.

Τώρα, σταματημένη στη γωνία του σοκακιού του Ritz με την Πλάθα Άλτα, κρυμμένη ανάμεσα στο πλήθος που περπατάει στο πολυσύχναστο κέντρο της πόλης, τον παρατηρεί από μακριά, προσέχοντας τις νέες λεπτομέρειες, φέρνοντας στο μυαλό της το περπάτημα των δεκαπέντε λεπτών μέχρι τον τηλεφωνικό θάλαμο του Στρατοπέδου, άδειου ακόμα από στρατιωτικούς. Το γυαλιστερό κέρμα στο χέρι της, τον θόρυβο όταν μπήκε στη σχισμή, τη σκιά των δύο χρόνων μοναξιάς και μνησικαχίας, τις αμφιβολίες με τον δείκτη σε απόσταση ενός εκατοστού από το καντράν καθώς κοίταζε μέσα από το παράθυρο την αφίσα που έλεγε ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ πάνω στην πόρτα του φυλακίου της Πολιτοφυλακής. Ένα παρελθόν ακόμα νωπό, οδυνηρό, που ερχόταν να προστεθεί στο αβέβαιο παρόν. Η τελική απόφαση: τρία, πέντε, έξι, οχτώ. Μια φωνή στην άλλη άκρη, αντρική, ισπανική, χωρίς καμία προφορά. Τεζέο Λομπάρντο, είπε εκείνη. Ακολούθησε σιωπή. Ποιος είναι στο τηλέφωνο; ρώτησε η φωνή. Δεν έχει σημασία ποιος είναι στο τηλέφωνο, απάντησε. Μετά έδωσε τη διεύθυνση, κατέβασε το ακουστικό και γύρισε στο σπίτι.

Μένει ακίνητη στη γωνία, χωρίς να παίρνει τα μάτια της

από τον ανύποπτο για την παρουσία της άντρα, κάνοντας πως κοιτάζει τη βιτρίνα ενός παπουτσιδίκου που το τζάμι του της επιστρέφει την αντανάκλασή της, ενώ το σκοτεινό φόντο ζωγραφίζει τη φωτεινή αντίθεση με την εικόνα του δρόμου: το ελαφρύ καλοκαιρινό φόρεμα, στενό στη μέση, τα δύο χέρια που σφίγγουν την τσάντα πάνω στο σώμα της, τα κοντά καστανά μαλλιά, της μόδας, ελαφρώς κυματιστά. Το ωραίο παρουσιαστικό μιας γυναίκας νέας ακόμα, με σιλουέτα λεπτή, σχεδόν αδύνατη, ίσως υπερβολικά ψηλής για τα ισπανικά δεδομένα, με το ένα και εβδομήντα έξι του ύψους της όταν δεν φοράει τακούνια: Ελένα-Μαρία Αρμπουές Ορτίθ, είκοσι επτά χρονών, χήρα εδώ και δύο χρόνια. Ιδιοκτήτρια του βιβλιοπωλείου Circe, στην οδό Ρεάλ της Λα Λίνεα ντε Κονθεπθιόν.

Οι τρεις άντρες έχουν σηκωθεί από το τραπέζι και προχωρούν ανάμεσα στον κόσμο που γεμίζει την πλατεία, προς την οδό Κάνοβας ντελ Καστίγιο. Φορούν μόνο τα πουκάμισά τους και έχουν όψη υγιή, γεμάτη αυτοπεποίθηση, που φαίνεται να τους ενώνει σε ένα αόριστα οικογενειακό κλίμα. Χαλαροί, συζητώντας μεταξύ τους, κατευθύνονται προς το λιμάνι. Η Ελένα είναι έτοιμη να τους αφήσει να φύγουν και να κοιτάξει τη δουλειά της –έχει έρθει με το λεωφορείο στην πόλη για να διεκπεραιώσει κάποιες γραφειοκρατικές διαδικασίες–, αλλά την τελευταία στιγμή υποκύπτει στην παρόρμηση. Στην περιέργεια που την ωθεί από εκείνο το πρωινό στην παραλία και στο σπίτι της στο Πουέντε Μαγιόργα. Στην επιθυμία να μάθει περισσότερα για τον άγνωστο που πριν από δύο μήνες κατέλαβε δυόμισι ώρες της ζωής της, από τον οποίο δεν είχε άλλη είδηση και τον οποίο δεν έχει μπορέσει να ξεχάσει.

* * *

Όταν γύρισε στο σπίτι μετά το τηλεφώνημα, ο άντρας ήταν ξύπνιος, μπροστά στο άγρυπνο βλέμμα του Άργου, ξαπλωμένου εκεί κοντά, που πήγε καταχαρούμενος να την υποδεχτεί μόλις την είδε να εμφανίζεται. Ήταν ακόμα στο πάτωμα, πάνω στο λερωμένο με άμμο χαλί, σκεπασμένος με δύο κουβέρτες και με το κεφάλι στο μαξιλάρι που είχε τοποθετήσει η Ελένα κάτω από τον αυχένα του. Δίπλα του βρίσκονταν τα απομεινάρια της καουτσουκένιας στολής, καθώς και τα παράξενα ρολόγια με τα φωσφορίζοντα καντράν που η Ελένα είχε αφαιρέσει από τους καρπούς του όταν τον έτριβε με οινόπνευμα. Παρατήρησε όμως ότι το μαχαίρι, που όταν έφυγε για να κάνει το τηλεφώνημα βρισκόταν παράμερα, μαζί με τα άλλα αντικείμενα, ήταν πάλι δίπλα του, σε σημείο όπου το έφτανε με το δεξί του χέρι. Κάτω από τη μαύρη ξύλινη λαβή η γυμνή λεπίδα έλαμπε στο ίδιο φως που, μπαίνοντας από το παράθυρο το οποίο έβλεπε προς τον νότο και τον κόλπο, φώτιζε το προφίλ του απρόσμενου και παράξενου φιλοξενούμενου.

«Ειδοποίησα» είπε η Ελένα χαϊδεύοντας τον σκύλο.

Το ανήσυχο βλέμμα του ξαπλωμένου άντρα έδειξε να ηρεμεί. Την παρατηρούσε προσεκτικά, μελετώντας κάθε έκφραση και κάθε χειρονομία της. Η δυσπιστία του σταδιακά υποχωρούσε.

«Δεν ξέρω ποιον» πρόσθεσε η Ελένα. «Πάντως ειδοποίησα».

Έγνεψε αργά ο άντρας, χωρίς να πάψει να την κοιτάζει.

«Ευχαριστώ» είπε τελικά, βραχνά, αδύναμα ακόμα.

Στεκόταν όρθια μπροστά του, αναποφάσιστη. Δεν ήξερε τι άλλο να κάνει. Ήταν μια κατάσταση παράλογη και παράξενη.

«Όποιοι κι αν είναι» αποκρίθηκε, «υποθέτω πως θα έρθουν γρήγορα».

Τον είδε να γνέφει ξανά και να τρεμοπαίζει αμήχανα τα βλέφαρα, σαν να συγκρατούσε έναν αναστεναγμό. Πρέπει να βρισκόταν σε πολύ κακή κατάσταση, σκέφτηκε. Εξαντλημένος, πονεμένος και σε κακή κατάσταση, παρότι ήταν δυνατός, με αθλητικό σώμα. Είχε προσέξει τους μυς κολυμβητή όταν τον έτριβε στο στήθος. Τα μάτια του ήταν ακόμα κόκκινα από τα σπασμένα αγγεία, αλλά η μύτη και τ' αυτιά του δεν αιμορραγούσαν πια. Η Ελένα σκέφτηκε ξανά το πυρπολημένο πετρελαιοφόρο και όσα ήξερε για τα κρουστικά κύματα που μεταφέρονται μέσω του νερού. Ο ίδιος ο Σαμουέλ Θόκας, ο γιατρός Θόκας, το είχε σχολιάσει πριν από λίγες μέρες μιλώντας για πολέμους, βόμβες και πλοία στη συζήτηση στο καφέ Anglo-Hispano. Μια υποβρύχια έκρηξη, έστω κι αν σημειωνόταν σε κάποια απόσταση, μπορούσε να κομματιάσει εσωτερικά έναν άνθρωπο.

«Ειδοποιήσατε κανέναν άλλο;»

Ο άντρας –ο Ιταλός, χωρίς καμία αμφιβολία πια– μιλούσε καλά ισπανικά, μόνο με μια ελαφριά προφορά. Ο τόνος του ήταν δύσπιστος, λες και η σκέψη τού προκαλούσε ζωνρή ανησυχία. Τον καθησύχασε με ένα νεύμα του κεφαλιού, σταύρωσε τα χέρια και κοίταξε επιτιμητικά το γυμνό μαχαίρι.

«Όχι ακόμα».

Τόνισε το ακόμα και ο άντρας τρεμόπαιξε πάλι τα βλέφαρα, αμήχανος από την ίδια του την ερώτηση και από την απάντηση, προτού κοιτάξει τον σκύλο, απλώσει αδέξια το χέρι του και πλησιάσει πιο κοντά το μαχαίρι για να το σκεπάσει με τις κουβέρτες, σαν να ντρεπόταν που βρισκόταν σε κοινή θέα.

«Με συγχωρείτε» μουρμούρισε.

Ακουγόταν ειλικρινής. Τώρα, παρά το κρυμμένο μαχαίρι, έμοιαζε ακόμα πιο ανίσχυρος. Η Ελένα έδειξε ένα μπουκάλι κρασί της Μάλαγα που βρισκόταν πάνω στο ράφι του σβηστού τζακιού.

«Μπορεί να σας κάνει καλό λίγο από αυτό».

Ο άντρας έγνεψε καταφατικά, και του πήγε ένα ποτήρι γεμάτο κατά το ένα τρίτο. Γονατίζοντας, το πλησίασε στα χείλη του. Ήπια τρεις μικρές γουλιές και στην τρίτη έβηξε. Η Ελένα κοίταζε τα γαλόνια στα μανίκια της στρατιωτικής φόρμας.

«Σεκόντο κάπο, Ρετζία Μαρίνα;» είπε δείχνοντας την τσέπη όπου του είχε ξαναβάλει το βιβλιάριο ταυτότητας.

«Σοττουφισάλε».*

«Τεζέο λέγεστε; Τεζέο Λομπάρντο;»

Τον είδε να διστάζει μια στιγμή, αιφνιδιασμένος από το άκουσμα του ίδιου του ονόματος. Μετά έδειξε να θυμάται και να καταλαβαίνει, ανακουφισμένος.

«Ναι» είπε.

«Τι κάνατε...; Από πού έρχεστε;»

Δεν της απάντησε. Δεν τραβούσε τα μάτια του από τα δικά της.

«Γιατί με βοηθάτε;» ρώτησε με τη σειρά του.

Ανασήκωσε η Ελένα τους ώμους της. Δεν ήταν εύκολη η απάντηση. Ούτε καν για την ίδια.

«Είστε πληγωμένος» αποφάσισε να πει. «Και το έχετε ανάγκη».

Εξακολουθούσε να την κοιτάζει με περιέργεια, περιμένοντας κάτι περισσότερο. Κούνησε το κεφάλι της, σηκώθηκε και άφησε το ποτήρι στον μπουφέ.

* Sottufficiale: υπαξιωματικός. (Σ.τ.Μ.)

«Δεν ξέρω» ομολόγησε, παρότι δεν ήταν εντελώς αλήθεια.

Εκείνη τη στιγμή ο Άργος σήκωσε το κεφάλι του για να βγάλει ένα σιγανό προειδοποιητικό γρύλισμα. Μετά ακούστηκε η μηχανή ενός αυτοκινήτου που σταμάτησε μπροστά στο σπίτι, κάποιιοι χτύπησαν την πόρτα και ο Ιταλός βγήκε από τη ζωή τους.

* * *

Αυτά συνέβησαν όλα κι όλα, εξήντα τέσσερις μέρες νωρίτερα. Τα σκέφτεται τώρα η Ελένα, ξαναφέροντάς τα στο μυαλό της καθώς, γεμάτη έξαψη από την περιέργεια –η καρδιά της χτυπάει τόσο γρήγορα που μερικές φορές αναγκάζεται να σταματήσει για να ανακτήσει την ηρεμία της–, περπατάει πίσω από τους τρεις άντρες προσπαθώντας να μην τους τραβήξει την προσοχή. Διατηρεί την απόσταση με απόλυτη προσοχή· αυτή την ώρα το κέντρο της πόλης είναι πολυσύχναστο και είναι εύκολο να περνάει απαρατήρητη. Τους βλέπει να μπαίνουν σε ένα καπνοπωλείο και σε ένα φαρμακείο, και μετά σε ένα παντοπωλείο από το οποίο βγαίνουν φορτωμένοι με πακέτα τυλιγμένα σε στρατσόχαρτο. Αν έχουν δελτία τροφίμων, σκέφτεται, θα έχουν μείνει χωρίς κουπόνια. Αν και ίσως οι ξένοι να μην τα χρειάζονται.

Συνεχίζει να τους ακολουθεί. Τίποτα μυστηριώδες ή κρυφό δεν παρατηρεί στη συμπεριφορά τους: συζητούν ζωηρά, πολύ χαλαροί, και δείχνουν καλοδιάθετοι. Σε δύο περιπτώσεις η Ελένα βλέπει τον άνθρωπο που βοήθησε στο Πουέντε Μαγιόργα να γελάει. Καλύπτουν έτσι την υπόλοιπη διαδρομή μέχρι το λιμάνι, όπου ανάμεσα στα υπόστεγα και στους γεραμούς βρίσκονται δεμένα πλοία με διάφορες σημαίες. Προτού φτάσουν στην είσοδο σταματούν στον μικρό

μόλο του ποταμού Μιελ και επιβιβάζονται σε μια βάρκα με εξωλέμβια ενώ αυτή, σταματημένη στην προβλήτα, τους ακολουθεί με το βλέμμα. Από εκεί τους παρατηρεί να κατευθύνονται προς την εξωτερική αποβάθρα, προς ένα μεγάλο πλοίο με μαύρη γάστρα και ψηλό φουγάρο στην πρύμνη, που μοιάζει με δεξαμενόπλοιο, δεμένο στην άκρη της προβλήτας. Βρίσκεται μακριά, χωριστά από τα άλλα πλοία: εφτά χιλιόμετρα πιο πέρα, σε ευθεία γραμμή και στην απέναντι πλευρά του κόλπου, υψώνεται ο καφετής και καταχνιασμένος όγκος του Βράχου, κάπως θαμπός μέσα στο πούσι κάτω από τον κατακόρυφο ήλιο.

Από τη θέση της η Ελένα καταφέρνει να διακρίνει μια ιταλική σημαία που κυματίζει στο δυτικό αεράκι. Γνωρίζει το όνομα του πλοίου επειδή το είδε, γραμμένο με λευκά γράμματα κοντά στην πλώρη, καθώς περνούσε δίπλα του με τα πορθμεία που πηγαινοέρχονται στη Λα Λίνεα και στο Γιβραλτάρ. Και προηγουμένως είχε μείνει ένα διάστημα στην ίδια την παραλία του Πουέντε Μαγιόργα, προσαραγμένο εκεί από το πλήρωμά του για να μην αιχμαλωτιστεί από τους Βρετανούς. Λέγεται Olterra.

Το καφέ Anglo-Hispano, που βρίσκεται απέναντι από τον Εμπορικό Σύλλογο της Λα Λίνεα, διατηρεί το στίλ του προηγούμενου αιώνα: τραπέζια από ξύλο και μάρμαρο, καθρέφτες, λάμπες υγραερίου που κανείς δεν ανάβει, και μια αφίσα ταυρομαχίας με τα ονόματα του Μαρθιάλ Λαλάντα, του Ντομίνγκο Ορτέγα και του Μορενίτο ντε Ταλαβέρα. Το ξύλινο πάτωμα τρίζει και στις κουρτίνες υπάρχει σκόνη, αλλά τα μεγάλα παράθυρα αφήνουν να μπαίνει πολύ φως και να φαίνεται το ζωηρό πηγαινέλα της οδού Ρεάλ. Μια δυο φορές την εβδομάδα η Ελένα Αρμπουές έρχεται να πιει κάτι που μοιάζει με καφέ, πιάνοντας κουβέντα με τους φί-

λους της, τον γιατρό Θόκας και τον Πέπε Αλχαράκε, αρχειοφύλακα του δημαρχείου. Μερικές φορές προστίθεται στην παρέα η Ναθαρέτ Καστεχόν, δημοτική βιβλιοθηκάρια. Άρχισαν να συναντιούνται εκεί πριν από ενάμιση χρόνο, την ίδια εποχή που η Ελένα άνοιξε το βιβλιοπωλείο.

«Δεν συμφωνώ μαζί σου, γιατρέ».

«Θα παραξενευόμουν αν συμφωνούσες, αξιότιμε φίλε».

Ο Πέπε Αλχαράκε χτυπάει με τον δείκτη του τις σελίδες της *Gibraltar Chronicle*, ανοιχτής πάνω στο τραπέζι, και γέρνει πίσω στην καρέκλα του. Είναι ξανθός και σχεδόν αλμπίνος. Το πεσμένο, άτονο μουστάκι τονίζει τη σκανδιναβική όψη του, που διαψεύδεται από την ανδαλουσιάνικη προφορά.

«Η θανατική ποινή δεν έχει μόνο χαρακτήρα τιμωρίας, αλλά και παραδειγματισμού» διαβεβαιώνει κατηγορηματικά. «Πόσο μάλλον στους καιρούς που διανύουμε. Σου το λέει ένας Ισπανός πατριώτης που σιχαινείται τους Άγγλους».

«Και υπάλληλος» γελάει ο Σαμουέλ Θόκας. «Πατριώτης και δημοτικός υπάλληλος».

«Ναι, εντάξει... Είναι συνώνυμα».

Ο γιατρός κουνάει το κεφάλι του καθώς αναδύει το κουταλάκι μέσα στο φλιτζάνι με το υποκατάστατο καφέ. Μόλις έχει έρθει από το ιδιωτικό ιατρείο του, που βρίσκεται στο σπίτι του και όπου εργάζεται τρεις μέρες την εβδομάδα, εναλλάξ με το Αποικιακό Νοσοκομείο του Γιβραλτάρ.

«Υπερβολικά πολλές ποινές αυτού του είδους επιβάλλονται τα τελευταία χρόνια». Λοξοκοιτάζει τον σερβιτόρο, που ασχολείται με τη δουλειά του, και χαμηλώνει τη φωνή του: «Υπάρχουν κι άλλες μέθοδοι, λιγότερο βάρβαρες».

Ο Αλχαράκε σηκώνει τα χέρια του, για να δείξει πως δεν μπορεί να γίνει τίποτα.

«Α, αυτό... Οι καιροί είναι σκληροί, όπως όλοι ξέρουμε. Και σε τέτοιους καιρούς, τέτοιες μέθοδοι. Ο άνθρωπος δεν μαθαίνει ποτέ».

Ο γιατρός δεν δείχνει να έχει πειστεί.

«Έστω κι έτσι, με πόλεμο ή χωρίς, η εκτέλεση ενός Ισπανού λιμενεργάτη, οικογενειάρχη, με την κατηγορία της δολιοφθοράς είναι υπερβολή».

«Δεν είμαι εγώ αυτός που θα υπερασπιστεί την ύπουλη Αλβιόνα, ε...; Το τονίζω. Αυτός ο άνθρωπος όμως, πράκτορας των Γερμανών, σχεδίαζε να βάλει μια βόμβα που θα έσκαγε στο Νεώριο».

Ο Θόκας παίρνει δύσπιστο ύφος. Είναι μικροκαμωμένος, φαλακρός, μύωπας, και το μόνο ψεγάδι στην κομφή εμφάνισή του είναι τα δύο κιτρινισμένα από τη νικοτίνη δάχτυλα του αριστερού χεριού του. Πάντα δείχνει φρεσκοξυρισμένος και μυρίζει λοσιόν ξυρίσματος σαν να έχει μόλις βγει από το κουρείο. Φοράει γυαλιά με ατσάλινο σκελετό και κλείνει με τσαχπίνικα παπιγιόν τους άψογους γιακάδες των πουκαμίσων του.

«Έτσι λένε» καταλήγει σκεφτικός. «Ποιος ξέρει αν είναι αλήθεια».

«Εν πάση περιπτώσει, θεωρείται αποδεδειγμένο. Και, προσοχή, δεν αμφισβητώ την πατριωτική πράξη την οποία, ως συμπαθών του Ράιχ, μπορώ ακόμα και να επιδοκιμάσω... Όποιον όμως την εκτελεί και τον πιάνουν την πληρώνει. Είναι εντελώς φυσιολογικό. Τα τέχνα της ύπουλης Αλβιόνος δεν σηκώνουν αστεία».

«Έστω κι έτσι, οι προθέσεις δεν είναι πράξεις».

Ο Αλχαράκε στρέφεται προς την Ελένα, που ξεφυλλίζει αψηρημένη τις σελίδες ενός *Blanco y Negro*.

«Εσύ τι λες...; Σήμερα είσαι πολύ σιωπηλή».

«Σας ακούω» απαντάει αυτή. «Σκεφτόμουν τις δολιοφθορές».

«Και συμφωνείς πως είναι φυσιολογική η ποινή του θανάτου αν κάποιον τον πιάσουν;»

«Υποθέτω πως ένας δολιοφθορέας δεν είναι το ίδιο με έναν στρατιώτη».

«Τι εννοείς;»

Αργεί να απαντήσει, με τη σκέψη στη συνάντηση που είχε εκείνο το πρωί στο Αλχεθίρας. Στους τρεις άντρες που ακολούθησε μέχρι το λιμάνι.

«Εννοώ τους Γερμανούς και τους Ιταλούς» παίρνει τελικά την απόφαση. «Τους πραγματικούς εχθρούς της Αγγλίας».

«Ω, μα φυσικά. Αυτό είναι διαφορετικό. Είναι στρατιώτες που πολεμούν για την πατρίδα τους σε έναν κηρυγμένο πόλεμο. Δεν μπορείς να τους κατηγορήσεις για τίποτα».

«Τους κατασκόπους όμως τους απαγχονίζουν, έτσι;»

«Ακριβώς γι' αυτό χρησιμεύει η στολή» παρεμβαίνει ο Θόκας, που έχει βγάλει από την τσέπη του ένα μεταλλικό κουτί με πουράκια Panter. «Όποιος τη φοράει είναι στρατιώτης και προστατεύεται από τη Συνθήκη της Γενεύης. Όποιος δεν τη φοράει, κρύβεται πίσω από μια εχθρική στολή ή είναι άλλης εθνικότητας, μη εμπόλεμης, θεωρείται εγκληματίας καταδικαστέος σε απαγχονισμό ή τυφεκισμό».

«Δεν είναι το ίδιο να υπηρετείς τη χώρα σου και να προδίδεις την πατρίδα ή να δρας μεταμφιεσμένος» παρατηρεί ο Αλχαράκε. «Κανένας πολιτισμένος δεν εκτελεί έναν αιχμάλωτο πολέμου».

Ο γιατρός βγάζει ένα συννεφάκι καπνού κοιτάζοντάς τον με ευγενική μομφή.

«Κοίτα, Πέπε, στην Ισπανία...» Κρυφοκοιτάζει πάλι τον

σερβιτόρο, που εξακολουθεί να μην παρακολουθεί τη συζήτηση, και χαμηλώνει ακόμα περισσότερο τη φωνή του: «Εδώ εκτελέστηκαν κάμποσοι, φέματα...; Με καταλαβαίνεις».

Κατεβάζει ο αρχιεπιφύλακας τον υπόλοιπο καφέ του και πίνει μια γουλιά νερό.

«Κοίτα, οι εμφύλιοι πόλεμοι είναι άλλο πράγμα. Η κτηνωδία στην πιο ακραία μορφή της. Η απουσία κανόνων».

«Σ' εμένα το λες, που αναγκάστηκα να την κοπανήσω κακήν κακώς για να γλιτώσω;»

Η Ελένα ξέρει ότι ο Σαμουέλ Θόκας έχει λόγους που το λέει αυτό. Αναγκασμένος να καταφύγει στο Γιβραλτάρ εξαιτίας των φιλελεύθερων ιδεών του –ακούγεται πως ανήκε σε μια μασονική στοά, παρότι ποτέ δεν μιλούν γι' αυτό– μπόρεσε να γυρίσει χωρίς να τον ενοχλήσουν οι νέες Αρχές όταν πρόσωπα με επιρροή, κοντινά στο καθεστώς, τον υποστήριξαν και από τις δύο πλευρές του φράχτη*.

«Να δείτε που αυτός ο κακομοίρης δεν θα είναι η τελευταία περίπτωση» λέει τώρα ο Αλχαράκε. «Η περιοχή βρίθκει από κατασκόπους, δολιοφθορείς, πράκτορες των μεν και των δε... Βρισκόμαστε στη δίνη του κυκλώνα».

«Και οι Αρχές μας κάνουν τα στραβά μάτια» σημειώνει θλιμμένα ο Θόκας.

«Όχι πάντα, προσοχή. Η Ισπανία βρίσκεται επί ξυρού ακμής. Δεν είναι πια όπως όταν η Γερμανία κέρδιζε τον πόλεμο. Τώρα το πράγμα είναι αμφίροπο· και ο Φράνκο, που είναι μεγαλοφυΐα, κάνει ταχυδακτυλουργίες και κρατάει τα προσχήματα. Δεν είναι η πρώτη φορά που η Πολιτοφυλακή συλλαμβάνει ναζί ή φασίστες πράκτορες και τους απελαύνει από δω».

* Με την ονομασία verja (φράχτης, κιγκλίδωμα ή σιδερένια πύλη) είναι γνωστά τα σύνορα μεταξύ Ισπανίας και Γιβραλτάρ. (Σ.τ.Μ.)

«Εγώ είχα την ευκαιρία να δω έναν δύτη» λέει ο Θόκας.
«Ήταν πριν από δύο μήνες και σας το σχολίασα».

«Εκείνον στην τελευταία επίθεση στο Γιβραλτάρ;»

«Εκείνον... Ήμουν στο νοσοκομείο όταν έφεραν το πτώμα».

«Ιταλός ήταν, είπες. Και μετά το δημοσίευσαν οι εφημερίδες».

«Κατά τα φαινόμενα, τον άφησε ένα υποβρύχιο στον κόλπο. Πρέπει να ήταν περισσότεροι, αλλά μόνο έναν έπιασαν... Βύθισαν εκείνο το πετρελαιοφόρο που λεγόταν Sligo, ή κάτι τέτοιο. Θυμάσαι, Ελένα; Ήταν κοντά στο σπίτι σου».

Η κοπέλα, που εξακολουθούσε να γυρίζει τις σελίδες του περιοδικού, μένει ακίνητη.

«Πώς να το ξεχάσω» λέει προσποιούμενη φυσικότητα.
«Ακόμα υπάρχουν απομεινάρια εκεί. Από εκείνο το σκάφος και από άλλα».

«Αν τον είχαν πιάσει ζωντανό, θα τον είχαν τουφεκίσει ως δολιοφθορέα» σχολιάζει ο Αλχαράκε. «Οι Εγγλέζοι είναι πολύ απάνθρωποι και καθάρματα».

«Δεν νομίζω» τον αντικρούει ο Θόκας. «Ήταν στρατιώτης στο κάτω κάτω... Είναι σκληροί, αλλά σέβονται τους κανόνες».

Ο αρχαιοφύλακας, που ξαφνικά έχει σοβαρέψει, ρίχνει μια σύντομη ματιά στην Ελένα.

«Σέβονται τους δικούς τους, και μόνο όταν τους βολεύει» σημειώνει αυστηρός.

Ο Θόκας δείχνει να μπαίνει στο νόημα, γιατί ρίχνει στην κοπέλα ένα βλέμμα ξαφνικά συντετριμμένο, απολογητικό.

«Συγχώρεσέ με, Ελένα. Δεν ήθελα...»

«Φυσικά» χαμογελάει αυτή, καθησυχασμένη από την τροπή της συζήτησης. «Μη στενοχωριέσαι, γιατρέ».

«Είμαι βλάκας».

«Ξέχνα το, σε παρακαλώ».

Ακολουθεί μια σιωπή σύντομη και άβολη. Ο Αλχαράκε κοιτάζει την *Gibraltar Chronicle* και ο γιατρός, ακόμα αμήχανος, αγγίζει τον κόμπο του παπιγιόν του. Την Ελένα, όπως και κάμποσες ακόμα παντρεμένες γυναίκες, την άφησαν χήρα οι Εγγλέζοι εδώ και πάνω από δύο χρόνια, στη διάρκεια μιας επίθεσης στη γαλλική μοίρα της Μεσογείου στο Μαθαλκιβίρ –η Γαλλία είχε μόλις παραδοθεί στη ναζιστική Γερμανία– για να την εμποδίσουν να πέσει στα χέρια του εχθρού. Μερικές λαθεμένες κανονιές και οχτώ Ισπανοί ναυτικοί νεκροί.

Τελικά, σαν να προσπαθεί να καθαρίσει την ατμόσφαιρα, ο Θόκας μιλάει πάλι.

«Όσον αφορά εκείνο τον νεκρό Ιταλό, δεν μπορούμε να κατηγορήσουμε για τίποτα τους Άγγλους, έτσι δεν είναι...; Και οι μεν και οι δε είναι στρατιώτες, σκοτώνουν και σκοτώνονται. Ο καθένας εκπληρώνει το καθήκον του».

«Εγώ πάντως σέβομαι περισσότερο αυτούς του Άξονα» επιμένει ο Αλχαράκε. «Το ξέρετε ότι είμαι γερμανόφιλος και ιταλόφιλος».

Ο Θόκας τον παίρνει στο φιλό.

«Έτσι που το λες ακούγεται σαν αφροδίσιο νόσημα, Πέπε. Πέραν μια απ' αυτές τις μέρες από το ιατρείο μου».

Λοξοκοιτάζει ο άλλος την Ελένα μπουρινιασμένος.

«Δεν είναι αστείο αυτό, να ξέρεις».

Ενώ κάνει πως τους προσέχει, η κοπέλα ξαναφέρει στο μυαλό της τη δική της ιστορία, ή μάλλον την ιστορία του χαμένου συζύγου της, υποπλοίαρχου στο ισπανικό εμπορικό πλοίο Montearagón εκείνη την 3η Ιουλίου του 1940: ένα πλοίο ουδέτερο, που βρισκόταν εκεί που δεν έπρεπε να

βρίσκεται, μια βρετανική διπλωματική συγγνώμη –very serious and terrible mistake– και μια αποζημίωση για τις οικογένειες, παράπλευρα θύματα ενός ολοκαυτώματος που σύντομα έμελλε να γίνει γενικό. Οχτακόσιες λίρες στεργλίνες που επέτρεψαν στην Ελένα να ανοίξει το βιβλιοπωλείο για να βγάξει το ψωμί της. Ακόμα κι έτσι, στάθηκε τυχερή. Τον τελευταίο καιρό τα mistakes, βρετανικά ή άλλων, δεν είναι πια τρομερά. Δεν αποζημιώνεται κανείς.

«Πρέπει να είσαι γενναίος, έτσι δεν είναι;» λέει η Ελένα ξαφνικά. «Να μπαίνεις μέσα στη νύχτα σ' αυτά τα νερά και να παίζεις τη ζωή σου κορόνα γράμματα μ' αυτό τον τρόπο».

«Δεν έχουν τέτοια φήμη οι Ιταλοί» επισημαίνει ο Αλχαράκε.

Σχηματίζει ο Θόκας ένα δαχτυλίδι από καπνό ενώ σηκώνει αποδοκιμαστικά το δάχτυλό του.

«Πάντα υπάρχουν γενναίοι, παντού. Είναι θέμα κινήτρων».

«Τότε εκείνος ο δύτης που πέθανε πρέπει να είχε πολύ ισχυρά κίνητρα».

«Μη σου φαίνεται παράξενο... Ένας κόλπος όπως αυτός, με δεκάδες εμπορικά στο βόρειο τμήμα και τις μονάδες του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού στο λιμάνι, είναι μια κυψέλη γεμάτη νόστιμο μέλι για τους τολμηρούς».

«Πάντως» σημειώνει ο Αλχαράκε «οι Εγγλέζοι αύξησαν την εγρήγορσή τους με ανθυποβρυχιακά δίχτυα, ναυτικές περιπόλους, προβολείς, και τέτοια... Τώρα υπάρχουν αεροπορικές επιθέσεις, αλλά τίποτε από τη θάλασσα».

Συγκατανεύει η Ελένα σκεφτική.

«Όχι» λέει πολύ αργά. «Τίποτε από τη θάλασσα».

* * *